

פרד"ס התורה בפרשת השבוע בעריכת הרב נעם יעקבי שליט"א

מעייץ הפרשה

"אם בחוקותי תלכו" - שתהיו עמלים בתורה

איך מצליחים לדעת ש"ס? ר' חיים הזדעזע כולו, לדעת ש"ס אתה צריך? להיות חולה על הש"ס צריך.

בתקופת מיר, שכיח היה שר' חיים יסעד את לבו כדבעי בבוקר ולאחר מכן ילמד בלהט ובעוז שלשים שעות ויותר ללא הפוגה, לאחר מכן היה חוטף תנומה וקם משנתו כדי לחזור שוב על התהליך המייגע וחוזר חלילה. קרה גם כן שבבוקר מצאוהו ישן תחת הספסל במקום שצנח מאפיסת כוחות.

כל דבר תורה ששמע היה דואג לשמעו בדיוק שלא ישכחנו. תלמידו הג"ר יוסף חיים בלוי רבה של אשקלון שלמד אתו בחברותא סיפר שהיה מבחין שהיה שומע היטב כדי לרשום את הדברים על לוח ליבו וזוכר אותם לעולם. לפעמים שינן את הדברים בשפתיו שוב ושוב כדי שישמרו אצלו, גם כאשר שמע אותם מצורב צעיר או מבחור שאינו מן השורה הראשונה.

חתנו הג"ר ישראל מאיר וויס שליט"א ראש ישיבת נחלת הלוויים סיפר שפעם נכת בבית כאשר אכל ארוחת בוקר ועיתון המודיע פתוח לפניו, לפתע שמעו מדבר וניגש לראות מה הוא אומר ושמעו אומר לעצמו, זה כשיטת הטור ודלא כשיטת וכו'. כנראה משהו שראה היה לו נפקותא למעשה באיזה ענין. כל דבר גשמי שראה התקשר אצלו מיד ללימוד.

בימי האחרונים היה כמעט מחוסר הכרה, למרות זאת ניכר היה שכל מוחו נתון בעולמה של תורה. כשאיחלו לו רפואה שלמה, הגיב באופן ספונטני מתוך חוסר הכרה: "ברענג א ראייה" - "הבא ראייה". כשהרבנית הודיעה לו בבית החולים כי היא פונה להדליק נרות שבת, הגיב רבי חיים מתוך עירפול החושים: שבת כ"א הסוגיא שמבארת את עניני הדלקת נרות שבת. משהו שעמד לידו, שמע אותו אומר מתוך עלפנו: הרש"ש לא צודק. היכן, שאלו האיש, בבבא קמא וגיטין. ומה בשאר מקומות: המשיך האיש להקשות? רבי חיים מחוסר הכרה חיך, אותו חיוך של שמחת תורה מרוממת אשר חשכת היסורים גם

(לתתן עליון)

היא לא יכלה לה (מוח ולב עמ' ל' - ל"ג ועוד).

*

מה שהעיד ע"ע הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל

בספר "מעדני שלמה" (ע' קכ"ט) מביא מה ששמע מהגרש"ז אויערבאך זצ"ל: אמר מרן על תקופת צעירותו, לפי העניות המשוועת של התקופה, ונטל החיובים שעל שכמו, לפרנס את משפחתו, הוא היה פטור מלימוד תורה לפי ההלכה. "יכולתי להמשיך לגדול בלימוד, רק משום שהחלטתי לשמור על הסדרים הקבועים ללימוד ויהי מה, לעולם לא לשנות את הסדרים, ולטפל בכל שאר הענינים, לא חשוב עד כמה לוחצים, מחוץ למסגרת הסדרים הקבועים".

*

"לפום צערא אגרא" (אביית ה, כג): ואמר, שלא יתקיים מן החכמה, אלא מה שתלמד בטורח עמל... אבל קריאת התענוג והמנוחה, אין קיום לה, ולא תועלת בה.

(פי' הרמב"ם על אבות שם)

תיאור מופלא על דמותו של עמל בתורה שתמצית חייו היה עסק התורה גם בזמני לחץ ומצוקה, סיפר הגאון רבי ישראל גרוסמן זצ"ל על השקדן המפורסם הגאון רבי גרשון לפידות זצ"ל רבה של שכונת בית ישראל בירושלים.

היה זה בתקופת הפגזים, מלחמת תש"ח. שכונת מאה שערים והסביבה היתה בחזית המלחמה, חיילי הלגיון הירדני עמדו על חומות ירושלים כשלועי תותחים מכוונים על השכונות המאוכלסות ופלטו מאות ואלפי פגזים שזרעו הרס רב וקיפדו חייהם של רבים ללא אבחנה.

ענני אש היתמרו ודם נשפך כמים בחוצות ירושלים, מצבן העגום של המשפחות שנותרו בעיר היה קשה מנשוא, חוטי חשמל נותקו, חושך ואפלה שרר בכל העיר, מים לשתות אין, אנשים שעמדו בתור לזכות ולקבל פח מים ממחלקי המים נפלו קרבנות לכדורי המוות של הצלפים שפגעו בהם, מי שהיתה האפשרות בידו ברח לערים הפזורות במרכז ומי שעלה בידו ירד למחתרת.

בשכונת בתי ויטנברג היה מרתף יין של משפחת ויסמן כשלוש מאות אנשים הצטופפו בתוך המרתף ובתוכם גם אני ומשפחתי ושלושת ילדי הקטנים שהתחלקו ביניהם במזרון אחד שהיה מונח באחת מפינות המרתף. המצב היה איום ונורא בתנאים קשים ביותר הילדים ביקשו אוכל ולא היה מה לתת להם.

באחד מימי ההפוגה כשנדמה היה ששורר מעט שקט, יצאתי לחפש היכן ניתן להשיג בקבוק נפט, כדי שיהיה אפשר לבשל תבשיל חם לילדים הקטנים ששוועו לתבשיל חם, בכסף רב עלה בידי להשיג בקבוק נפט. עטפתי את הבקבוק בנייר ופניתי לחזור למרתף. בדרכי הנני פוגש את הגה"צ רבי גרשון לפידות זצ"ל ומיד פנה אלי בשאלה, מה אתם מחזיקים ביד, סיפרתי לו שלאחר עמל וטרחה הצלחתי להשיג בקבוק נפט.

רבי גרשון פרץ בבכי ותינה את צערו בפני. וכך אמר, זה כמה לילות שאני עומד עם הגמרא ברחוב העיר ומתאמץ בכל כוחי ללמוד לאור הלבנה. עיני התנפחו מרוב התאמצות, אנא חוס עלי ועל נפשי והענק לי בבקשה כוס אחת של נפט.

*

תורה בלי כל עמל היא בבחינת "לא תשמעו"

"ואם לא תשמעו לי ולא תעשו את כל המצוות האלה" וכו' - "להיות עמלים בתורה" (רש"י)

היה הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל ראש ישיבת מיר מחדד: מבואר בפסוק ש"ואם לא תשמעו לי" אין הכוונה שלא תעסקו, רק שלא תהיו עמלים בתורה, דהיינו יתכן שעוסקים בתורה, אבל בלי עמל וגייעה והתורה קוראת לכך "לא תשמעו", ובמציאות זו כבר קיימת כל התהום הפעורה בפרשה בין השכר והעונש.

רבי חיים עצמו היה סמל ודוגמא לעמל התורה, כל גישתו ללימוד היתה שיש ללמוד מתוך עמל והתמסרות. תלמיד שאל אותו פעם,

מעין הצדיקים

הגאון רבי שמחה כהן קוק זצ"ל רב ואב"ד רחובות רב בית כנסת החזרבה נלב"ע כ"ג אייר התשפ"ב

והתקיים בו "הלא כל דברי כאש נאום ה', וכפטיש יפוצץ סלע". על אמא לא מוותרים, ואפילו לב האבן שלהם נמס לשמוע את הדברים שיצאו מליבו הטהור.

לקראת ראש השנה אבא היה הולך לכל בית ספר לדבר עם כל כיתה וכיתה כל שכבה ושכבה ואפילו לגנים. והיה מכניס אותם לעניני תשובה וקבלת עול מלכות שמים ומנהגי החגים והלכותיהם. כמשך חודש היה עובר מכיתה לכיתה ומבית ספר לתיכון, בתי ספר שלא רגילים שרבנים ילמדו שם. אחד מחברי מועצת העיר פרסם בעיתון מאמר חריף וביטא ביקורת חריפה על זה שרב בא ומדבר עם ילדי העיר, נורא ואיום... הדתה. אבא שמע על דברי הביקורת הזו ונטל יוזמה להתקשר לאותו חבר מועצת העיר: 'מדבר הרב קוק, שמעתי שאתה מקפיד על כך שאני מדבר עם תלמידים. אולי תאמר לי איזה תוכן שאני אומר אינו ראוי לפי דעתך? מה אני אומר שאינו ראוי?'

התברר שאותו מבקר כלל לא ידע מה אבא אומר, והתקיף מתוך עצמו ולא מהכרה של מה שאבא אומר לתלמידים. אמר לו אבא 'וכי זה תרבותי שתבקר אותי בלי לדעת מה אני אומר?' המבקר ביקש סליחה וחשב להיפטר בזאת. אך אבא לא ויתר לו, 'אני לא סולח עד שתבוא איתי למפגשים שלי עם הילדים, ואז תוכל לשפוט אם מה שאני אומר ראוי גם בעיניך או שבאמת אני אומר משהו פסול'. ואכן וילכו שניהם יחדיו. הגיעו אבא זצ"ל ואותו חבר מועצת העיר מוקדם בבוקר לבית הספר. אבא מדבר עם קבוצת הילדים הראשונה ומעוררם לקדושת ישראל והזמנים, ואותו מבקר יושב כאחד התלמידים ומקשיב. עוברת שעה ואבא ממשיך עם קבוצה שניה, בלא לאות מעוררם לדברים שלא שמעתם אונם, נכנסו לקבוצה שלישית, ואז אותו חבר מועצת העיר נעמד ואומר 'רגע, אני רוצה להגיד לכם משהו לפני שהרב ידבר איתכם' היה קצת מתח באויר... והנה הוא אומר בהתלהבות לתלמידים הצעירים, 'ילדים, תקשיבו לכל מילה שהרב אומר, תשמרו את הדברים בליבכם, דברי הרב קוק יבנו אתכם לכל החיים!'

הפעילות שלו היתה מאוד מגוונת. פעם ראיתי את היומן שלו, הפעילויות שלו ביום אחד רגיל (שלא דווקא בעומס שלפני חגי תשרי) היתה עמוסה מאוד ומגוונת מאוד. שיחה עם ילדי גן ילדים, ואח"כ עם אברכי כולל, ברית מילה ואח"כ הלוויה, שיחה לסטודנטים במחלקה למשפטים בבר אילן ואח"כ לאסירי כלא. והכל בדף יומן אחד!

*

מספר היה רבי שמחה זצ"ל, בדבר הכנת השולחן ביום חמישי, וזה על פי מה שמסופר על ה'חפץ חיים' זיע"א. פעם הגיעו ל'חפץ חיים' זוג שהיה נשוי מזה כמה שנים, ועדיין לא זכו להיפקד בפרי בטן, פנו הזוג ל'חפץ חיים' לקבלת ברכה לאחר שכבר היו אצל טובי הרופאים, אך הם אמרו נואש. שמע ה'חפץ חיים' את הדברים, ולאחר שהשתתף בצערם בירכם מעומק הלב שיזכו בקרוב לזרע קודש בר קיימא. אך הוסיף ה'חפץ חיים' ואמר: 'ועל כל זאת תכינו את שולחן השבת והנרות עוד בלילה שלפני יום השישי'. ואכן, בני הזוג הזה זכו לאחר תשעה חודשים לחבוק בן זכר.

(לישרי לב שמחה)

אם אין יראה אין תורה

הגה"ק בבא מאיר זצוק"ל היה אומר: 'הרב חיד"א ע"ה אומר "שמעו מוסר וְחַכְמוּ וְאַל תִּפְרְעוּ" (משלי ח, לג) משם הראשונים, קודם "שמעו מוסר" ואח"כ "וחכמו", ועי"ז "ואל תפרעו". אם קדמה היראה, תורה יש לה על מי לעמוד ולסמוך והוא עמוד! הגה"ק בבא מאיר זצוק"ל היה אומר: 'הרב חיד"א ע"ה אומר "שמעו מוסר וְחַכְמוּ וְאַל תִּפְרְעוּ" (משלי ח, לג) משם הראשונים, קודם "שמעו מוסר" ואח"כ "וחכמו", ועי"ז "ואל תפרעו". אם קדמה היראה, תורה יש לה על מי לעמוד ולסמוך והוא עמוד!'

פעם התלוויתי אליו ל"משמרת השבת". כל יום שישי לפני כניסת השבת וכל שבת אחר הצהריים נהג להסתובב בעיר ולומר לעסקים הפתוחים "שבת שלום", בצירוף חיוך אוהב ואמיתי. הוא לא הוסיף מילה. לא היה צריך להוסיף מילה. פעם אירע שכאשר הרב התקרב בשבת לאחת החנויות, כיוון בעל החנות את צינור המים של כיבוי האש אל הרב, ושטף אותו, הרב לא הביע שום כעס. הוא חיך, הודה לו על המקלחת הקרה ביום השרב, ואמר: "ציננת אותי והקלת עלי", ואחר כך הוסיף: "אשמח אם תשמח אותי בעוד דבר אחד... סגור את החנות בשבת". בעל החנות הסתכל על הרב מופתע ומרותק, וכעבור כמה דקות סגר את החנות והלך לביתו. אהבה שלא מן השורה.

*

הרב שמחה היה גיסי שישים וחמש שנה, אף פעם לא רבתי איתו אפילו פעם אחת, אבל זה פשיטא, אלא אף פעם לא התווכחנו, אף פעם, כי הוא היה גדול, בגדלות, חי כל חייו בגדלות של ממש, וגם ממילא הקרין אהבה לכל אחד.

*

ר' שמחה היה ראש הישיבה בבית וגן, ואח"כ בנתניה, ואחר כך רב ברחובות רבה של רחובות, הקים שם את הישיבה לתפארת, "מאור התלמוד", הכל בגדלות, איך הוא מתייחס לכל אחד, איך הוא מקשיב, מייעץ, הכל בגדלות, הכל בשימת לב.

*

התפילות שלו, היה בעל תפילה במוספין, בימים נוראים או בכל תפילה, איזו השתפכות הנפש. מתחנן לקב"ה שיבנה בית המקדש ונקריב קרבנותינו, חי שם בבית המקדש. ציפיה לביאת משיח כפשוטו, לא רק בפה אלא גם בלב. מצפה לביאת משיח, מחכה לגילוי כבודו של ה' בעולם, וזה עיקרו של משיח, יכירו וידעו כל יושבי תבל כי לך תכרע כל ברך, ובעיקר בעם ישראל, שהם כל כך מסכנים, כל כך התרחקו.

*

אחריות על כל נושא קודשי ישראל. היה איש אמונים של גדולי ישראל, הרב אלישיב שראה בו את השליח הנאמן שלו לעמוד כפרץ, בכל דבר שבקדושה, לא זזה ידו מתוך ידו ככל העינינים הציבוריים. ראה את עצמו פטרוני על עם ישראל. עוד לפני שנפל מסך הברזל ברוסיה נסע ונפגש עם ראשי הקרמלין, עם גורבצ'וב והשרים שלו, וביקש מהם להתיר ליהודים בגלות רוסיה לקיים תורה ומצוות, והלב היוקד שלו באהבת ה' המיס את לב האבן שלהם.

הוא עצמו נסע לרוסיה ועשה סדרי ליל פסח ליהודים שלא ראו ולא שמעו ולא ידעו שום דבר מהיהדות.

כשהיו הסכמי אוסלו, היה חשש שיפקירו את קבר רחל לערבים, התקשר לראש הממשלה רבין, ואמר לו רבין לר' שמחה זצ"ל אני מאוד כועס עליך, אתה מטרפד את כל המהלכים שלי להסכמים עם הערבים. אתה מתקשר עם כל מיני דיפלומטים בעולם.

ר' שמחה שאג מנהמת ליבו ואמר לרבין "רחל אימנו, אמא שלנו, רוצים להחזיר את קבר רחל לערבים. על אמא לא מוותרים".